

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๙/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิในที่อยู่อาศัยและสิทธิในการจัดการที่ดิน กรณีร้องเรียนว่าประชาชนหมู่บ้านซับหวาย อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาและเยียวยาผลกระทบจากนโยบายทวงคืนผืนป่าตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ที่ ๑

อุทยานแห่งชาติไทรทอง

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

๑.๑ ผู้ร้องร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามเรื่องร้องเรียนที่ ๑๘๕/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๗ ว่า ผู้ร้องและประชาชนบ้านซับหวาย ตำบลห้วยแย้ อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ รวม ๑๔ ราย ได้รับผลกระทบจากนโยบายทวงคืนผืนป่าตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗ โดยเมื่อปี ๒๕๕๙ ประชาชนกลุ่มดังกล่าวถูกจับกุมดำเนินคดีในความผิดฐานบุกรุกอุทยานแห่งชาติไทรทอง และต่อมาปี ๒๕๖๔ ศาลฎีกามีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกและปรับ รวมทั้งให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากพื้นที่ ผู้ร้องเห็นว่าประชาชนทั้ง ๑๔ ราย เป็นผู้ที่ทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทองมาก่อนการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่า เป็นผู้ยากไร้ มีรายได้น้อย และไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ กำหนดให้ได้รับการยกเว้นจากการบังคับตามนโยบายทวงคืนผืนป่า และหากต้องถูกขับไล่ออกจากที่ดินโดยไม่มีพื้นที่ทำกินอื่นรองรับ ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต จึงขอความช่วยเหลือให้ผู้ถูกร้องทั้งสอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรรที่ดินทำกินให้กับประชาชนทั้ง ๑๔ ราย และให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เรงรัดดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์ตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ในแปลงที่ดินของผู้ร้องที่ยังตกหล่น

๑.๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๗ พิจารณาข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่าการแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนข้างต้น อาจกระทำได้โดยการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จึงรับไว้

/เป็นคำร้อง...

เป็นคำร้อง (ป) ที่ ๑๐๒/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๗ โดยมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประชุมร่วมกับผู้ร้อง ผู้ถูกร้องทั้งสอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๗ พิจารณาผลการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแล้วเห็นว่า ยังไม่มีการแก้ไขปัญหาและเยียวยาผลกระทบจากนโยบายทวงคืนผืนป่าตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติให้แก่ผู้ร้องและประชาชนทั้ง ๑๔ ราย จึงมีมติให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นคำร้องที่ ๑๗๕/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๗

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ ทส ๐๙๐๖.๕๐๔/๑๘๓๐๒ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แจ้งผลการพิจารณาดำเนินการตามคำร้อง (ข) ที่ ๑๑/๒๕๖๕ กรณีที่ผู้ร้องขอความช่วยเหลือให้ชะลอการบังคับตามคำพิพากษา

๒.๑.๒ สำเนาหนังสือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ ทส ๐๙๑๐.๑๒๐๓ /๒๖๒๖๐ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๕ ถึงผู้ร้อง เรื่อง คดีไทรทอง คำพิพากษาลิ้นสุดลงให้ช่วยเหลือเยียวยา

๒.๑.๓ สรุปผลการประชุมหารือตามคำร้อง (ป) ที่ ๑๐๒/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๔ รายงานการลงพื้นที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพบ [REDACTED] หัวหน้าอุทยานแห่งชาติไทรทอง ณ อุทยานแห่งชาติไทรทอง เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๕ รายงานการลงพื้นที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพบผู้ร้อง [REDACTED] [REDACTED] อำเภอนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๖ หนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๑๐๕.๑/๗๐๙๙ ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๗ หนังสือจังหวัดชัยภูมิ ที่ ชย ๐๐๑๗.๑/๑๑๘๔๓ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๘ หนังสืออุทยานแห่งชาติไทรทอง ที่ ทส ๐๙๑๗.๕๐๒/๑๗๔๗ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

๑) ปี ๒๕๑๐ มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแย้ และตำบลวังตะเฒ่า อำเภอหนองบัวระเหว พร้อมกับการให้สัมปทานตัดไม้แก่บริษัท [REDACTED] ต่อมาปี ๒๕๓๕ มีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง โดยก่อนการประกาศได้อพยพประชาชนออกจากพื้นที่ตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้กับประชาชนผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรมระหว่างปี ๒๕๓๔ - ๒๕๓๕ ไปยังบ้านซำสายออ อำเภอจัตุรัส (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอซำใหญ่) จังหวัดชัยภูมิ แต่พื้นที่ดังกล่าวมีผู้ครอบครองอยู่แล้ว ทำให้ผู้ถูกอพยพไม่สามารถเข้าทำกินในพื้นที่จัดสรรได้ จังหวัดชัยภูมิจึงได้ประชุมแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๓๕ และมีมติให้ประชาชนที่ถูกอพยพกลับเข้าทำกินในพื้นที่เดิมที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง

๒) เมื่อปี ๒๕๔๖ ปี ๒๕๔๙ ปี ๒๕๕๓ และปี ๒๕๕๖ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้สำรวจการถือครองและทำประโยชน์ในที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ในพื้นที่ตำบลห้วยแย้ และตำบลวังตะเฒ่า ซึ่งมีปัญหาหลายประการ เช่น เจ้าหน้าที่ไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า อุปสรรคด้านสภาพอากาศ ระยะเวลาสั้นเกินไป งบประมาณไม่เพียงพอ และเจ้าหน้าที่ปฏิเสธหรือบ่ายเบี่ยง โดยให้รอการสำรวจครั้งถัดไป ทำให้ประชาชนหลายรายไม่ได้รับการสำรวจตามมติคณะรัฐมนตรีข้างต้น นอกจากนี้ยังพบกรณีเจ้าหน้าที่เดินสำรวจไม่ตรงกับพื้นที่ทำประโยชน์จริงอีกด้วย

๓) เมื่อปี ๒๕๔๙ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เคยเข้าสำรวจการถือครองและทำประโยชน์ในที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ในแปลงที่ดินของผู้ร้อง [REDACTED] (พี่สาวผู้ร้อง) และ [REDACTED] (มารดาผู้ร้อง) และปี ๒๕๕๖ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้เข้าปักเสาแนวเขตในที่ดินดังกล่าว ๕ ต้น แต่ต่อมาไม่ปรากฏรายชื่อของบุคคลทั้งสามว่าเป็นผู้ได้รับการสำรวจตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว

๔) เมื่อปี ๒๕๕๘ เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติการทวงคืนผืนป่าตามคำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗ และที่ ๖๖/๒๕๕๗ ในพื้นที่ตำบลห้วยแย้ และตำบลวังตะเฒ่า ด้วยการหวานล้อมหรือทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว ไม่ว่าจะด้วยคำพูดหรือการสนธิกำลังจากหลายหน่วยงาน และให้ประชาชนลงชื่อในเอกสารเพื่อคืนพื้นที่ให้กับผู้ถูกร้องที่ ๒ ทำให้มีประชาชนลงชื่อคืนพื้นที่เนื่องจากสภาพบังคับ ๗๗ ราย รวมถึงแปลงที่ดินของผู้ร้องด้วย โดยเมื่อปี ๒๕๕๘ เจ้าหน้าที่ข่มขู่ให้มารดาผู้ร้องคืนพื้นที่ หากไม่ยินยอม จะนำกำลังมาจับกุมดำเนินคดี มารดาผู้ร้องจึงลงชื่อคืนพื้นที่แทนบุตรทุกคนเนื่องจากหวาดกลัวเจ้าหน้าที่ หลังจากนั้นผู้ร้องและครอบครัวก็ยังคงทำประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าวเนื่องจากไม่มีที่ทำกินแปลงอื่น

๕) ต่อมาปี ๒๕๕๙ ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนได้รวมตัวยื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๗ (นครราชสีมา) และผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้แก้ไขปัญหา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๙ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้ร้องและประชาชนที่ทำกินในพื้นที่ตำบลห้วยแย้ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง รวม ๑๔ ราย ๑๙ คดี โดยอ้างว่าเข้าไปทำประโยชน์ในพื้นที่ที่ยินยอมคืนให้กับผู้ถูกร้องที่ ๒ แล้ว

๖) ผู้ร้องเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำเนินคดีดังกล่าวโดยไม่ได้ตรวจสอบว่าผู้ร้องและครอบครัวทำกินมาก่อนการประกาศอุทยานแห่งชาติไทรทองและคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗ และที่ ๖๖/๒๕๕๗ ทั้งที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ในพื้นที่ เช่น ต้นไม้ที่ปลูกไว้ร่องรอยการทำประโยชน์ที่ปรากฏในแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ และความเป็นผู้ยากไร้ มีรายได้น้อยและไร้ที่ดินทำกิน ตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ที่ต้องได้รับการยกเว้นจากการบังคับตามนโยบายทวงคืนผืนป่า ซึ่งผู้ร้องและประชาชนทั้ง ๑๔ ราย ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการและคณะทำงานพิจารณาความเป็นผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน กรณีประชาชนได้รับผลกระทบจากแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน จำนวน ๑๘๗ ราย ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง ที่แต่งตั้งขึ้นตามคำสั่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๑๒๐/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒ ว่าเป็นผู้มีลักษณะเป็นผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และไม่เข้าข่ายเป็นนายทุน

๗) ปี ๒๕๖๔ ศาลฎีกามีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ปรับ ชดใช้ค่าเสียหาย และให้จำเลยทั้ง ๑๔ ราย รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากพื้นที่ ซึ่งหลังจากนั้นผู้ร้องและครอบครัวยังคงทำกินในพื้นที่เดิมด้วยการปลูกมันสำปะหลัง เนื่องจากไม่มีที่ดินแปลงอื่น แต่หากผู้ถูกร้องที่ ๒ พบเจอจะถูกห้ามไม่ให้เข้าไปทำกินในที่ดินแปลงดังกล่าว ทำให้ขาดความมั่นคงในที่ดินทำกิน และจังหวัดชัยภูมิได้เคยพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยการจัดหาที่ดินทดแทน แต่ยังไม่สามารถหาพื้นที่รองรับได้ สำหรับการแก้ไขปัญหารื่องดังกล่าว ผู้ร้องต้องการให้ผู้ถูกร้องทั้งสองนำที่ดินแปลงของผู้ร้องที่อยู่นอกเหนือพื้นที่ดำเนินคดีมาจัดสรรให้กับผู้ร้องและครอบครัว หรือหากไม่สามารถดำเนินการได้ ขอให้จังหวัดชัยภูมิร่วมกับสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) จัดหาที่ดินรองรับ

๘) กรณีที่ดินของผู้ร้อง ██████████ (พี่สาวผู้ร้อง) และมารดาผู้ร้อง ที่อยู่นอกพื้นที่ที่ถูกจับกุมดำเนินคดี รวม ๓ แปลง ซึ่งเคยยื่นคำร้องต่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อขอให้สำรวจการถือครองที่ดินตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และเป็นแปลงตกหล่นที่ยังไม่ได้รับการสำรวจนั้น เมื่อปี ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้เข้าสำรวจที่ดินทั้ง ๓ แปลง แต่ไม่ได้แจ้งความคืบหน้าให้ทราบว่ายู่ในขั้นตอนใด ทำให้ผู้ร้องกังวลว่ารายชื่อจะไม่ถูกส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

/ทำให้เสียสิทธิ...

ทำให้เสียสิทธิในการทำกินในที่ดินทั้ง ๓ แปลง ซึ่งอยู่บริเวณเดียวกับที่ดินของบุคคลอื่นที่ได้รับการสำรวจตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑

ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาว่าผู้ร้องกับพวกทั้ง ๑๔ ราย กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้และลงโทษจำคุก ปรับ ให้ออกจากพื้นที่ และชดใช้ค่าเสียหาย ถือว่าได้รับการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมครบถ้วนแล้ว จึงต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีหนังสือแจ้งให้สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๗ (นครราชสีมา) ประสานงานกับจังหวัดชัยภูมิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือ และมีหนังสือขอให้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติพิจารณาช่วยเหลือเยียวยาจัดหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินให้ผู้ร้องและประชาชนทั้ง ๑๔ ราย แล้ว

นอกจากนี้ การจัดสรรที่ดินทำกินให้กับประชาชนบ้านซับหวาย ตำบลห้วยแย้ อำเภอหนองบัวระเหว อยู่ในกระบวนการแก้ไขปัญหาของคณะทำงานแก้ไขปัญหาที่ดินทั้งระบบที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผู้แทนของขบวนการ

เป็นคณะทำงาน

๒) ผู้ถูกร้องที่ ๒

๒.๑) ผู้ถูกจับกุมดำเนินคดีตามคำร้องนี้มี ๑๔ ราย ๑๙ แปลง เป็นแปลงที่ดินที่ประชาชนทั้ง ๑๔ ราย มีหนังสือยินยอมคืนพื้นที่ให้กับผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ยังคงทำกินในพื้นที่ซึ่งที่เจ้าหน้าที่ได้แจ้งเตือนให้ออกจากพื้นที่แล้ว จึงแจ้งความดำเนินคดีเมื่อปี ๒๕๕๙ โดยการดำเนินคดีจะระบุพื้นที่ที่ทำกินจริงในขณะนั้น ส่วนพื้นที่ที่เหลือจะเป็นพื้นที่ทวงคืน ไม่สามารถนำมาสำรวจตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ตามข้อสั่งการของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ห้ามมิให้สำรวจพื้นที่ทวงคืนหรืออยู่ในกระบวนการยุติธรรม

๒.๒) ภายหลังจากศาลฎีกามีคำพิพากษาให้ออกจากพื้นที่ ผู้ร้องและประชาชนทั้ง ๑๔ ราย ยังคงครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่มาโดยตลอด ซึ่งที่ผ่านมาผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ขอให้บุคคลทั้ง ๑๔ ราย ออกจากพื้นที่ แต่ยังไม่เป็นผล

๒.๓) การตรวจสอบข้อมูลการถือครองที่ดินของผู้ร้องและประชาชนทั้ง ๑๔ ราย จากสำนักงานที่ดินจังหวัดชัยภูมิและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิพบว่า มีบางรายเป็นเจ้าของที่ดินแปลงอื่นที่อยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง โดยมีโฉนดที่ดินหรือหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑) ส่วนผู้ร้องไม่พบว่ามีที่ดินบริเวณอื่น

๒.๔) สำหรับความคืบหน้าการสำรวจการถือครองที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์ ตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ของผู้ร้อง พี่สาวผู้ร้อง และมารดาผู้ร้อง รวม ๓ แปลงนั้น เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๕ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับผู้ครอบครองที่ดินออกตรวจสอบ และจับพิภฏ์รูปแปลงตามแบบสำรวจการครอบครองที่ดิน โดยพื้นที่ตั้งอยู่บริเวณป่าด้านทิศเหนือบ้านซับหวาย หมู่ที่ ๗ ตำบลห้วยแย้ อำเภอหนองบัวระเหว มีข้อสรุป ดังนี้

๒.๔.๑) แปลงของผู้ร้อง เนื้อที่ ๑๕ ไร่ ๒ งาน ๒๐ ตารางวา (๑๕-๒-๒๐ ไร่) ได้แจ้งสำรวจการครอบครองที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ ไม่ได้ขึ้นทะเบียนการครอบครองที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ไม่ได้ อยู่ในพื้นที่แปลงคดี แต่อยู่ในพื้นที่แปลงขอคืน ซึ่งผู้ร้องได้ทำบันทึกข้อตกลงขอคืนพื้นที่ในเขตอุทยาน แห่งชาติไทรทองเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘ แต่ยังคงใช้ประโยชน์ในพื้นที่ด้วยการปลูกมันพร้าว และข้าวโพด ดังนั้น เมื่อพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในพื้นที่แปลงขอคืน จึงไม่สามารถนำมาสำรวจการครอบครอง ได้ ตามแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

๒.๔.๒) แปลงของพี่สาวผู้ร้อง เนื้อที่ ๑๐-๐-๑๓ ไร่ ได้แจ้งสำรวจ การครอบครองที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ ไม่ได้ขึ้นทะเบียน การครอบครองที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ไม่อยู่ในพื้นที่แปลงคดี และแปลงขอคืนพื้นที่ของบุคคลใด ยังคงใช้ประโยชน์ในพื้นที่ด้วยการปลูกมันสำปะหลัง มีร่องรอยการ ใช้ประโยชน์หลังปี ๒๕๔๕ และก่อนปี ๒๕๕๗ ที่ดินแปลงดังกล่าวผ่านการพิจารณาของคณะทำงาน สำรวจการครอบครองที่ดินของผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๕ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ส่ง รายชื่อผู้ได้รับการสำรวจไปยังสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๗ (นครราชสีมา) แล้ว

๒.๔.๓) แปลงของมารดาผู้ร้อง เนื้อที่ ๗-๑-๑๐ ไร่ ได้แจ้งสำรวจ การครอบครองที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ ไม่ได้ขึ้นทะเบียน การครอบครองที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ไม่อยู่ในพื้นที่แปลงคดี แต่อยู่ใน พื้นที่แปลงขอคืน ซึ่งมารดาผู้ร้องได้ทำบันทึกข้อตกลงขอคืนพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทองเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ แต่ยังคงใช้ประโยชน์ในพื้นที่ด้วยการปลูกมันสำปะหลังและมันพร้าว ดังนั้น เมื่อพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในพื้นที่แปลงขอคืน จึงไม่สามารถนำมาสำรวจการครอบครองได้ ตามแนวทาง การแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

๑.๑) [REDACTED] กับพวก (รวมผู้ร้อง) ได้มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี ขอให้ยกเลิกแผนการทวงคืนผืนป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ

/และแก้ไข...

และแก้ไขปัญหา รวมทั้งยุติการดำเนินการที่ส่งผลกระทบและสร้างความเดือดร้อนต่อประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ส่งเรื่องให้จังหวัดชัยภูมิพิจารณา และต่อมาจังหวัดชัยภูมิ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปัญหา ดังนี้

๑.๑.๑) คำสั่งจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๑๒๖๘/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๙ แต่งตั้งคณะทำงานชี้แจงข้อเท็จจริงและพิจารณาผลกระทบตามนโยบายทวงคืนผืนป่าในเขต อุทยานแห่งชาติไทรทอง โดยมีนายอำเภอหนองบัวระเหวเป็นประธานคณะทำงาน

๑.๑.๒) คำสั่งจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๖๓๖/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหากรณีทับซ้อนของที่ดินระหว่างอุทยาน แห่งชาติไทรทอง ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน

๑.๑.๓) คำสั่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๑๒๐/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒ แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานพิจารณาความเป็น ผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน กรณีประชาชนได้รับผลกระทบจากแผนแม่บทการแก้ไข ปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืน จำนวน ๑๘๗ ราย ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง ทั้งนี้ คณะกรรมการและคณะทำงาน ชุดดังกล่าวได้มีมติรับรองให้ผู้ร้องกับพวกทั้ง ๑๔ ราย เป็นผู้มีลักษณะเป็นผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และไม่เข้าข่ายเป็นนายทุน

๑.๒) เมื่อปี ๒๕๖๒ นายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหา โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ติดตามความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาจาก ส่วนราชการ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รายงานให้ทราบว่า กรณีประชาชนถูกดำเนินคดีข้อหาบุกรุกพื้นที่อุทยาน แห่งชาติไทรทอง อยู่ระหว่างดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ส่วนกรณีการแก้ไขปัญหที่ดินทำกิน ของประชาชนที่ไม่ถูกดำเนินคดี ได้แก้ไขปัญหาตามแนวทางการแก้ไขปัญหที่ดินของประชาชนในเขต ป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ โดยคำนึงถึงความเป็นอยู่อันเป็น วิถีชีวิตปกติของประชาชนและสามารถใช้ประโยชน์อย่างเกื้อกูลธรรมชาติในพื้นที่ที่เหมาะสม

๒) จังหวัดชัยภูมิ ชี้แจงว่า เมื่อปี ๒๕๖๕ ผู้ร้องยื่นหนังสือต่อศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดชัยภูมิ ขอให้แก้ไขปัญหาและหาแนวทางช่วยเหลือกรณีต้องคำพิพากษาศาลฎีกาให้ออกจากที่ดิน ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทองและชดใช้ค่าเสียหาย ต่อมาวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕ จังหวัดชัยภูมิ ประสานไปยังผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้พิจารณากรณีการชดใช้ค่าเสียหายและช่วยเหลือกลุ่มผู้ร้องตามอำนาจ หน้าที่ เนื่องจากมีฐานะยากจนและไม่มีที่ดินทำกิน โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งว่า ศาลฎีกาพิพากษาว่า ผู้ร้องกับพวกทั้ง ๑๔ ราย ได้กระทำความผิด ให้ลงโทษจำคุกและปรับ รวมทั้งให้ออกจากพื้นที่พิพาท และชดใช้ค่าเสียหาย จึงต้องปฏิบัติตามคำพิพากษา และหากมีข้อเสนอในการชำระค่าเสียหายประการใด สามารถยื่นต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำเสนอกระทรวงการคลังพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

/นอกจากนี้...

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัดชัยภูมิได้พิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยให้จังหวัดชัยภูมิสำรวจและจัดทำบัญชีรายชื่อของประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกิน และได้ประสานไปยังสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิ สำนักงานที่ดินจังหวัดชัยภูมิ และสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ชัยภูมิ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับที่ดินที่จะสามารถนำมาจัดสรร แต่ได้รับแจ้งว่ายังไม่มีที่ดินที่จะนำมาจัดสรรให้กับประชาชนได้

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีผู้ร้องกับพวกได้รับผลกระทบจากนโยบายทวงคืนผืนป่าตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยา หรือไม่ และกรณีไม่สำรวจการถือครองที่ดินตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้กับผู้ร้องหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ (๒)^๑ และ มาตรา ๗๒^๒ บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ และรัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถใช้สิทธินี้ได้อย่างบริบูรณ์ โดยเสมอภาคและเป็นธรรม สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๑๑ วรรค ๑^๓ และความเห็นทั่วไปลำดับที่ ๒๖ ว่าด้วยที่ดินและสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม^๔ ที่กำหนดให้รัฐภาคีมีพันธกรณีในการรับรองสิทธิ

/ของบุคคล...

^๑ มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒ มาตรา ๗๒ รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) จัดให้มีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่ทำกินได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

^๓ ข้อ ๑๑

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอและสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันการทำให้สิทธินี้เป็นจริง โดยรับรองความสำคัญอย่างแท้จริงของความร่วมมือระหว่างประเทศบนพื้นฐานของความยินยอมโดยเสรี

^๔ ความเห็นทั่วไปลำดับที่ ๒๖ ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๑ ที่ดินมีบทบาทสำคัญต่อการบรรลุสิทธิต่าง ๆ ภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเข้าถึง การใช้ และการควบคุมที่ดินได้อย่างมั่นคงและเสมอภาคของบุคคลและชุมชน จึงมีความจำเป็น

ของบุคคลทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอและดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงสิทธิในการมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสมและมีความมั่นคงในการถือครองที่ดิน

๓.๒ กรณีตามคำร้องมีประเด็นต้องพิจารณาแยกเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๒.๑ ผู้ถูกร้องทั้งสองกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีผู้ร้องกับพวกได้รับผลกระทบจากนโยบายทวงคืนผืนป่าตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ และไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยา หรือไม่

๑) ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑.๑) เมื่อปี ๒๕๓๕ มีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง จากนั้นปี ๒๕๔๙ มารดาผู้ร้องได้เข้าครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินบริเวณบ้านซับหวาย ตำบลห้วยแย้ อำเภอนองบัวระเหว ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง ต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้สำรวจการถือครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทองตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ โดยมารดาผู้ร้องเคยร่วมเดินสำรวจกับเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ไม่พบร่องรอยการทำประโยชน์ตามภาพถ่ายทางอากาศ ออร์โทสปี ปี ๒๕๔๕ ทำให้ไม่ได้รับการผ่อนผันให้ทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และในปี ๒๕๕๑ มารดาผู้ร้องได้แบ่งที่ดินให้กับผู้ร้องและพี่สาวผู้ร้อง ต่อมาปี ๒๕๕๘ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ปฏิบัติการทวงคืนผืนป่าตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗ และที่ ๖๖/๒๕๕๗ โดยให้มารดาผู้ร้องลงชื่อในบันทึกขอคืนพื้นที่และออกจากเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง แต่ผู้ร้องและมารดา ยังคงทำกินในพื้นที่เดิม กระทั่งปี ๒๕๕๙ ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนขอให้ดำเนินคดีกับผู้ร้องและประชาชนรวม ๑๔ ราย ในข้อหาบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง โดยไม่ได้ตรวจสอบคุณสมบัติการเป็นผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน

/๑.๒) หลังจาก...

ต่อการขจัดความอดอยากและความยากจน ทั้งยังเป็นการรับประกันสิทธิในมาตรฐานการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ การใช้ที่ดินอย่างยั่งยืนยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อการรับประกันสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ดีต่อสุขภาพ และยั่งยืน

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๗ เนื่องจากการเข้าถึงที่ดินทำให้เกิดพื้นที่อยู่อาศัย การใช้สิทธิในการมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสมส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับ การเข้าถึงที่ดินอย่างมั่นคง หากปราศจากการเข้าถึงดังกล่าว ผู้คนอาจถูกขับไล่จากที่อยู่อาศัย และถูกบังคับโยกย้าย อันอาจเป็นการละเมิดสิทธิในการมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม

ฯลฯ

ฯลฯ

๔ คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๗

ฯลฯ

ฯลฯ

๒. ให้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องยึดถือนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

๒.๑ การดำเนินการใด ๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้น ๆ ก่อนคำสั่งนี้มีผลบังคับใช้ ยกเว้นผู้ที่บุกรุกใหม่ จะต้องดำเนินการสอบสวนและพิสูจน์ทราบ เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

๑.๒) หลังจากถูกจับกุมดำเนินคดี ผู้ร้องได้มีหนังสือร้องเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขอให้ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าผู้ร้องและประชาชนชนทั้ง ๑๔ ราย เป็นผู้ยากไร้ มีรายได้น้อย และไร้ที่ดินทำกิน เข้าเงื่อนไขตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ที่กำหนดให้ได้รับการยกเว้นจากการบังคับตามนโยบายทวงคืนผืนป่า ต่อมากองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดชัยภูมิมีคำสั่ง ที่ ๑๒๐/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒ แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานพิจารณาความเป็นผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกินกรณีประชาชนได้รับผลกระทบจากแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาค่าเช่าที่ดินทำกิน การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน จำนวน ๑๘๗ ราย ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง โดยคณะกรรมการและคณะทำงานชุดดังกล่าวได้มีมติรับรองให้ผู้ร้องและประชาชนที่ถูกดำเนินคดีทั้ง ๑๔ ราย เป็นผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และไม่เข้าข่ายเป็นนายทุน

๑.๓) ปี ๒๕๖๔ ศาลฎีกามีคำพิพากษาลงโทษจำคุก ปรับ ให้ชดใช้ค่าเสียหาย และให้ผู้ร้องและประชาชนทั้ง ๑๔ ราย รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากพื้นที่ ซึ่งหลังจากศาลฎีกามีคำพิพากษา ผู้ร้องและมารดาผู้ร้องยังคงทำกินในพื้นที่เดิม ส่วนการแก้ไขปัญหาค่าเช่าที่ดินทำกิน และพิจารณาพื้นที่เพื่อนำมาจัดสรร โดยจังหวัดชัยภูมิได้ประสานไปยังสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิ สำนักงานที่ดินจังหวัดชัยภูมิ และสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ชัยภูมิ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับที่ดินที่จะสามารถนำมาจัดสรร แต่ยังไม่ที่ดินที่จะนำมาจัดสรรได้

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้การเข้าขอคืนพื้นที่และร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้จับกุมดำเนินคดีกับผู้ร้องและประชาชนทั้ง ๑๔ ราย ในข้อหาบุกรุก ผืนป่า และทำลายพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทองของผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ นั้น จะเป็นการดำเนินการตามนโยบายทวงคืนผืนป่าตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗ และที่ ๖๖/๒๕๕๗ แต่จากการตรวจสอบพบว่า ก่อนการดำเนินการดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้ตรวจสอบว่าผู้ร้องและประชาชนทั้ง ๑๔ ราย เข้าข่ายเป็นผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ที่กำหนดวิธีการให้หน่วยงานและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามคำสั่งดังกล่าวถือปฏิบัติเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไม่มีที่ดินทำกิน ซึ่งสอดคล้องกับมติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๑๑ และความเห็นทั่วไปลำดับที่ ๒๖ ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอและสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บรรลุสิทธิเหล่านั้น และหากผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ตรวจสอบก็จะพบว่า ผู้ร้องและประชาชนทั้ง ๑๔ ราย มีลักษณะเป็นผู้ยากไร้ มีรายได้น้อย ไร้ที่ดินทำกิน และอยู่ในที่ดินมาก่อนคำสั่งมีผลใช้บังคับ

/ดังเช่นที่...

ดังเช่นที่คณะกรรมการและคณะทำงานพิจารณาความเป็นผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกินฯ ที่แต่งตั้งขึ้นตามคำสั่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๑๒๐/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒ ได้ตรวจสอบพบ และไม่เข้าข่ายเป็นนายทุน ซึ่งการดำเนินการใด ๆ ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มบุคคลดังกล่าว ในชั้นนี้ จึงรับฟังได้ว่า การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ขอคืนพื้นที่ และร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้จับกุมดำเนินคดีกับผู้ร้องและประชาชนทั้ง ๑๔ ราย โดยไม่ตรวจสอบคุณสมบัติก่อนการดำเนินการ เป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้องกับพวก และเป็น การกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการแก้ไข หรือเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ร้องกับพวกทั้ง ๑๔ ราย ที่ไม่มีที่ดินหรือมีที่ดินทำกินไม่เพียงพอ ได้เข้าถึงและใช้ที่ดินได้อย่างมั่นคง เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกัน หรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องทั้งสองเพื่อดำเนินการต่อไป

๓.๒.๒. ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน กรณีไม่สำรวจการถือครองที่ดินตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้กับผู้ร้อง หรือไม่

๑) ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ร้อง พี่สาวผู้ร้อง และมารดาผู้ร้อง ได้ครอบครอง และทำกินในที่ดินที่อยู่นอกพื้นที่แปลงคดีรวม ๓ แปลง บริเวณบ้านซับหวาย หมู่ที่ ๗ ตำบลห้วยแย้ อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ใช้บังคับ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แจ้งให้ประชาชนที่ถือครองที่ดินในเขตอุทยาน แห่งชาติไทรทอง แจ้งการถือครองที่ดิน เพื่อดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติข้างต้น เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ ผู้ร้อง พี่สาวผู้ร้อง และมารดาผู้ร้อง จึงแจ้ง สำรวจการถือครองที่ดินต่อผู้ถูกร้องที่ ๒ และเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๕ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ตรวจสอบ และจับพิศตรูปแปลงที่ดินของผู้ร้องกับพวกทั้ง ๓ แปลง พบว่า แปลงที่ดินของผู้ร้อง เนื้อที่ ๑๕-๒-๒๐ ไร่ และของมารดาผู้ร้อง เนื้อที่ ๗ - ๑ - ๑๐ ไร่ เป็นพื้นที่เดียวกับที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เคยขอคืนพื้นที่ โดยผู้ร้อง และมารดาได้ลงชื่อยินยอมคืนพื้นที่เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘ ซึ่งตามแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดิน ของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑^๖ ของผู้ถูกร้องที่ ๑

/มิให้นำ...

^๖ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เห็นชอบหลักการตามนัยมติคณะกรรมการนโยบายที่ดิน แห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ ในพื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกิน ในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมียารละเอียดยัง ดังนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ ๔ ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ก่อนและหลังมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ มีกรอบมาตรการการแก้ไขปัญหา ดังนี้

๑. หลักการจัดการพื้นที่ ชุมชนที่จะได้รับการพิจารณาต้องเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่เดิม ไม่มีการจัดที่ดิน ให้แก่บุคคลภายนอกพื้นที่ มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน และเป็นการให้สิทธิทำกินมิให้เอกสารสิทธิ

มิให้นำพื้นที่ดังกล่าวมาสำรวจการถือครองที่ดิน ส่วนที่ดินแปลงของพี่สาวผู้ร้อง เนื้อที่ ๑๐ - ๐ - ๑๓ ไร่ อยู่ในเงื่อนไขที่จะได้รับการสำรวจการถือครองที่ดิน ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงส่งเรื่องไปยังสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๗ (นครราชสีมา) เพื่อดำเนินการในขั้นต่อไปแล้ว

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า การสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการสำรวจพื้นที่ของประชาชน ปรากฏตามคู่มือแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ โดยห้ามมิให้อุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งสำรวจการถือครองที่ดินให้กับแปลงที่ขอคืนพื้นที่ ทั้งที่มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวมิได้กำหนดข้อจำกัดสิทธิในการได้รับการสำรวจการถือครองที่ดิน ประกอบกับเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงในที่ดินแปลงของผู้ร้องและมารดาแล้วพบว่า การขอคืนพื้นที่เกิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้มาตรการทวงคืนผืนป่าตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗ โดยไม่ได้ตรวจสอบว่าผู้ร้องและมารดาเข้าข่ายที่ได้รับการยกเว้นตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ หรือไม่ รวมทั้งมีข้อโต้แย้งว่าการขอคืนพื้นที่ดังกล่าวเป็นไปโดยไม่สมควรเนื่องจากถูกเจ้าหน้าที่ข่มขู่ให้คืนพื้นที่ และภายหลังจากที่ลงชื่อคืนพื้นที่แล้ว ผู้ร้องและมารดา ยังคงทำกินในพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง การกำหนดเงื่อนไขเช่นนี้ทำให้ผู้ร้องและมารดาไม่ได้เข้าสู่ระบบการสำรวจการถือครองที่ดิน เป็นการกำหนดข้อจำกัดที่ปิดโอกาสในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน รวมถึงเกิดปัญหาการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ระหว่างกลุ่มบุคคลที่อยู่อาศัยและทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภายใต้กรอบระยะเวลาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ สะท้อนให้เห็นว่า การปฏิบัติของภาครัฐเป็นการเลือกปฏิบัติต่อประชาชนบางกลุ่มในการที่จะได้รับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับระยะเวลาการถือครองที่ดินอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

/๓) จากเหตุผล...

๒. แนวทางการจัดการพื้นที่ ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอนหลัก คือ การสำรวจการครอบครองที่ดิน และการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อตกลงแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ ที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ในรูปแบบของการประชาคมของชุมชน โดยมีคณะกรรมการ/คณะทำงาน ที่แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ดำเนินการ ๒ ระดับ คือ

๒.๑ คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่ เพื่อร่วมกับชุมชนในการสำรวจและบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน

๒.๒ คณะกรรมการพิจารณาผลการสำรวจการครอบครองที่ดินระดับสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์หรือสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขา เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินการและแก้ไขปัญหาจากผลการดำเนินงานของคณะทำงานฯ ระดับพื้นที่ โดยนำผลการสำรวจตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ และการตรวจสอบผู้ครอบครองที่เป็นผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้น ๆ ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ มาตรวจสอบร่วมกับราษฎร เพื่อจัดระเบียบการครอบครองที่ดิน และกำหนดให้เป็นเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์

๓) จากเหตุผลข้างต้นเห็นว่า มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ กำหนดให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ สืบสวนการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยมีได้ กำหนดเงื่อนไขว่าห้ามมิให้สำรวจพื้นที่ที่ถูกขอคืน ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กำหนดแนวทางการแก้ไข ปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ โดยมีให้อุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งสำรวจการถือครองที่ดิน ให้กับประชาชนหากเป็นพื้นที่ที่ถูกขอคืน จึงเป็นการกำหนดเงื่อนไขที่เกินขอบเขตมติคณะรัฐมนตรี ข้างต้น ไม่สอดคล้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๒ (๓) การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการกำหนดแนวปฏิบัติดังกล่าวและการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ปฏิบัติ ตามแนวปฏิบัตินี้จึงเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องและมารดา ในชั้นนี้ จึงรับฟัง ได้ว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อดำเนินการต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการ คຸ່ມครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๘ จึงมีมติดังนี้

๔.๑ กรณีผู้ร้องกับพวกได้รับผลกระทบจากนโยบายทวงคืนผืนป่าตามคำสั่งคณะกรรมการ ความสงบแห่งชาติ และไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยา รับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้กระทำหรือละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๒ กรณีไม่สำรวจการถือครองที่ดินตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้กับผู้ร้องและมารดาผู้ร้อง รับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๓ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิด สิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องทั้งสอง จังหวัดชัยภูมิ และสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) ประกอบ มาตรา ๓๖ ดังนี้

๔.๓.๑ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ผู้ถูกร้องที่ ๑) และอุทยาน แห่งชาติไทรทอง (ผู้ถูกร้องที่ ๒) ชะลอการรื้อถอนหรือขับไล่ประชาชนทั้ง ๑๔ ราย ออกจากที่ดินทำกินเดิม จนกว่าการแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวจะแล้วเสร็จ

๔.๓.๒ ให้จังหวัดชัยภูมิร่วมกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ผู้ถูกร้องที่ ๑) อุทยานแห่งชาติไทรทอง (ผู้ถูกร้องที่ ๒) และสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) จัดหาที่ดิน เพื่อรองรับการอพยพผู้ร้องกับพวกทั้ง ๑๔ ราย ที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยหรือที่ดินทำกินหรือมีไม่เพียงพอ แก่การครองชีพ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

/๔.๓.๓ ให้กรม...

๔.๓.๓ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ผู้ถูกร้องที่ ๑) ปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ โดยยกเลิกเงื่อนไขที่ห้ามมิให้สำรวจการถือครองที่ดินตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในพื้นที่ที่ถูกขอคืน ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ